

Хороша О. І., Субін-Кожевнікова А. С.

Вінницький національний технічний університет

АНАЛІЗ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕНОСТІ КЛАСИЦИСТИЧНОЇ ПАЛАЦОВОЇ СПАДЩИНИ ВІННИЧЧИНИ

Анотація. У даній статті проведено історико-архітектурне дослідження сучасного стану збереженості автентичних рис такого типу пам'яток архітектури, як класицистичні палацово-паркові комплекси Вінниччини. На сьогоднішній день можна нарахувати близько 60 об'єктів з різним ступенем збереженості. Класицистичні палацово-паркові комплекси серед них становлять близько двадцяти об'єктів, які є вагомою часткою культурної спадщини нашої країни, бо формування головних архітектурних характеристик відповідало загальноєвропейським стильовим напрямкам, у відповідності до регіональних особливостей. Проаналізовано основні причини занепаду та руйнації даних об'єктів дослідження на різних часових етапах приналежності території регіону. Стан збереженості класицистичних палацово-паркових комплексів варіює від повністю зруйнованих до цілком збережених. Первісна функція даних об'єктів була втрачена з приходом більшовицької влади, як така, що не відповідала новій ідеології; тому більшість палаців зруйновано, решту пристосовано під адміністративні будівлі, склади, тощо. Встановлено основні випадки втрати первісної функції класицистичних палацово-паркових комплексів на території Вінницької області та експлуатаційні особливості, у зв'язку із значними трансформаційними процесами суспільно-політичного устрою та змінами загальних соціальних вимог населення. Зазначено, що специфікою такого типу пам'яток, як класицистичні палацово-паркові комплекси Вінниччини, є наділення палаців потрібною для населення сучасною функцією. Проведено порівняльний аналіз первісних та сьогоденних архітектурно-композиційних зображень класицистичних палацово-паркових комплексів.

Ключові слова: палац, первісний вигляд, збереження, пам'ятка архітектури, класицизм, функція, руйнація, Вінниччина.

Вступ. Дослідження, аналіз та вирішення проблеми збереження пам'яток архітектури в Україні впродовж ХХ-ХХІ ст. прямопропорційно залежало від економічного розвитку нашої держави, загального політичного стану та прийнятих законів у сфері збереження культурної спадщини. Сьогодні, наслідком різних кризових ситуації в країні протягом останніх років, постають чималі і часто безповоротні втрати в архітектурі класицистичних палацово-

паркових комплексів Вінниччини: майже кожна пам'ятка архітектури перебуває у незадовільному стані, а кожна десята пам'ятка – у аварійному.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є аналіз сучасного стану збереження класицистичних палацово-паркових комплексів Вінниччини та порівняння його з первісним виглядом даних об'єктів. Об'єктом дослідження є класицистичні палацово-паркові комплекси Вінниччини, починаючи з XVIII століття. Основними завданнями статті є розглянути історичні аспекти становлення та руйнації класицистичних палацово-паркових комплексів Вінниччини, проаналізувати стан збереженості даних об'єктів в контексті історично-первісного вигляду.

Матеріали та методи дослідження. При опрацюванні матеріалу та написанні даної статті використовувалися загально-наукові та спеціально-професійні методи дослідження. Серед загально-наукових використовувались емпіричні (спостереження, опис) та теоретичні (аналіз, історичний підхід, узагальнення). Серед спеціально-професійних методів – фотографічний метод, метод натурних обстежень та архітектурних обмірів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До вивчення проблеми стану збереженості пам'яток архітектури у своїх працях та публікаціях зверталися такі науковці, як Потупчик М. [1], Рибчинський О. [3], Мещеряков В. [4], Прибега Л. [6], Холодок Л. [7], Котелко С. [8] та ін. У роботах даних авторів палац розглядалися загальні підходи та принципи у збереженні культурної спадщини. Проте дане питання у відношенні до палацово-паркових комплексів Вінниччини потребує комплексного наукового аналізу, починаючи від характерних особливостей створення кожного об'єкту до сучасного стану збереженості

Результати дослідження. Сьогодні значна частка класицистичних палаців є пам'ятками національного значення, відповідно охороняються державою. Варто зауважити, що донедавна спостерігалась тенденція відсутності інтересу серед населення регіону до своїх пам'яток, проте наразі рівень зацікавленості в суспільстві інформацією та пошуком інформації стосовно палацово-паркових комплексів значно зростає.

У Вінницькій області 70 % пам'яток архітектури національного значення потребують ремонтно-реставраційних робіт, а 10% - потребують негайних протиаварійних робіт [1]. Причина досить буденна: починаючи з XX ст. більшість будівель палаців та службових споруд комплексів території сучасної України використовувалися в основному, як складські приміщення. Не усі об'єкти були реконструйовані та реставровані.

В даний час палацово-паркові комплекси періоду класицизм на території Вінницької області, із значною зміною суспільно-політичного устрою в країні та зміною соціальних вимог населення, втратили первісну функцію та сьогодні експлуатуються, як:

- заклади освіти (школи, технікуми та ін.) - 19%;

- заклади для соціально-незахищених верств населення (інтернати) – 27%;
- медичних заклади (лікарні, амбулаторії) - 6%;
- заклади культури (музеї, бібліотеки та ін.) - 3%;
- туристично-рекреаційні заклади - 12%;
- не використовуються, занепадають – 22%;
- в стані руйнації – 11% [2].

Зауважимо, що сьогодні у Вінницькій області, як загалом і в Україні, є проблема браку фахівців в області реставрації, а також спеціалістів середньої ланки, які б могли виконувати реставраційні роботи, тому стан їх збереженості має негативні наслідки. У відділі охорони культурної спадщини у Вінницькій області працює дві людини, повноцінних органів у цій сфері на Вінниччині не створено [3]. У районних центрах дані структури відсутні. У Польщі, для прикладу, у Свентокшинському воєводстві у аналогічній структурі працює 18 фахівців, кожен із яких займається окремим напрямком [4].

Вивчаючи питання проблематики збереженості та відновлення палацово-паркових комплексів, варто підкреслити, що специфіка даного виду пам'яток в тому, що на відміну від будівель іншого призначення, які зберігаються, як пам'ятки – є наділення палаців тієї чи іншої сучасною функцією, що створює необхідні умови для їх постійного підтримання та збереження [5]. Виняток становлять лише деякі споруди, які за самою своєю природою не можуть бути використані для практичних потреб і для яких єдиний реальний вид використання — це можливість їх огляду. Це арки, колони, обеліски, руїни споруд глибокої давнини [6].

Визначено, що з досліджених класицистичних палацово-паркових комплексів у Вінницькій області в первісному вигляді збереженими є декілька об'єктів (Рис.1). Адже цінні пам'ятки палацової архітектури (більшість з яких є пам'ятками національного значення) в межах Вінницької області перебувають у незадовільному технічному стані, а деякі – у аварійному стані.

Сьогодні, в контексті охорони історико-культурної спадщини Вінниччини проблема збереження цінних історико-архітектурних комплексів, таких як колишні палацово-паркові комплекси, постає надзвичайно гостро. За оцінками фахівців основні причини втрати є:

- причини утилітарного характеру -19%;
- війни і революції - 9%;
- стихійні лиха (переважно пожежі) - 4%;
- державна політика знищення (1918-1919 рр) - 50%;
- низький культурний рівень місцевого керівництва і населення, що призводить до "неусвідомленого вандалізму" - 8%. [7]

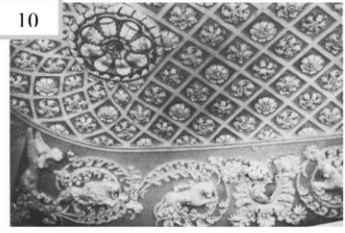

сmt. Муровані-Курилівці	с. Антопіль	м. Тульчин
1	2	3
с. Андрушівка	с. Іванів	с. Соколівка
4	5	6
с. Чорномин	с. Печера	с. Дашів
7	8	9
сmt Вороновиця	П'ятничани	с. Стрижавка
10	11	12

Рис.1. Первісні інтер'єри класицистичних палаців Вінниччини.

З матеріалами: зображення 1 - С. Котелко [13]; зображення 2-12 – R.Aftanazy [10, 11, 12]

Слід підкреслити, що найбільших втрат палацово-паркові комплекси Вінниччини понесли від політики комуністичного режиму в період 1918-20-их рр. Варто зазначити, що внаслідок військових подій 1918 року та встановлення радянської влади було зруйновано (спалено, розібрано, розграбовано) майже 50% палацово-паркових комплексів на території Вінниччини (з близько 150 об'єктів на сьогодні збережено є близько 60 палацово – паркових комплексів).

Натурні дослідження палацово-паркових комплексів, включаючи головні та службові будівлі, усі складові елементи парків (фотофіксації, обмірні креслення, замальовки), проведені автором протягом 2015-2018 років. дозволили простежити їх сучасний стан збереженості та дозволили визначити трансформацію палацово-паркових комплексів від кінця XVIII ст. до сьогодні (Рис.2).

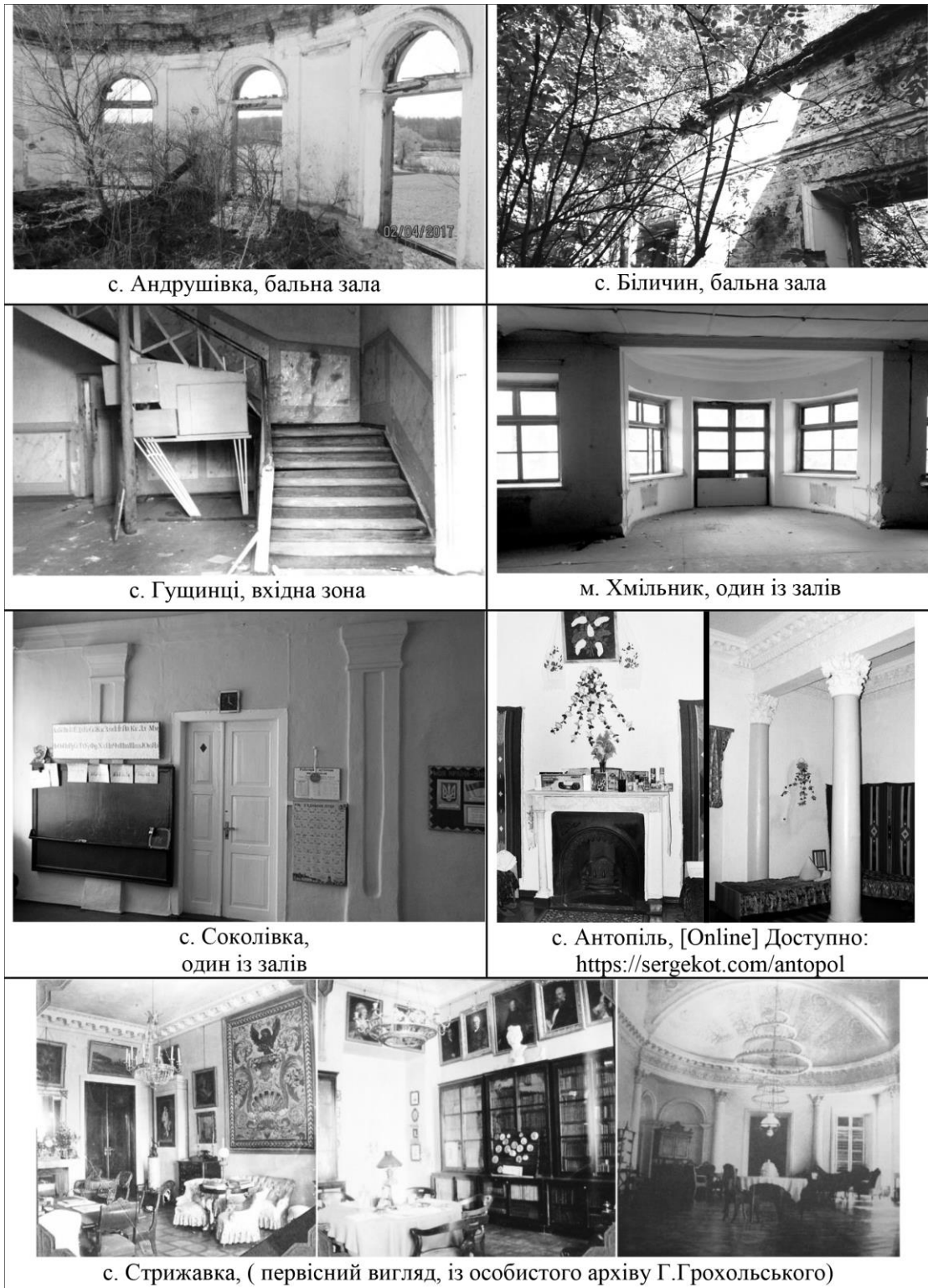

Рис. 2. Сучасний стан інтер'єрів і оздоблення класицистичних палаців (фото автора)

Визначено в населеному пункті ступінь розвитку дорожньої та туристичної інфраструктури – одні з важливих критеріїв оцінки стану збереженості для посилення використання об'єкта в туристичних маршрутах; парку – загальна цілісність комплексу, збереженість композиційно-просторової організації, збереженість системи алей та доріжок, малих архітектурних форм, збереженість водойми, збереженість рослинності; палацу – наявність по факту палацової будівлі, збереженість конструктивних елементів, збереженість фасадів, збереженість архітектурних деталей оздоблення, збереженість внутрішнього опорядження та декорування, збереженість внутрішнього планування, збереженість інтер'єрів; господарських та службових будівель (Рис.3).

За дослідженнями авторів, класицистичні палаци, які до 1918 р. уже перебували у власності держави не зазнали великих руйнувань з боку влади. На відміну, палаци, що перебували у власності первісних господарів, зазнали майже 100% знищення.

Категорія оцінки невідкладності робіт	Характеристика оцінки	Композиційно-просторова схема парку (межі маєтку)		Службові та господарські споруди		Конструктивна цілісність палацу		Архітектурне вирішення фасадів		Внутрішнє планування кімнат		Архітектурно-художнє вирішення інтер'єрів		Наявність інфраструктури		Ремонтно-реставраційні роботи				
		Повністю збережена	Частково збережена	Не збережена	Збережені окремі будівлі	Не збережені	Повністю збережена	Збережена, відсутні окремі фрагменти	Майже не збережена	Збережений декор та архітектурні елементи	Частково збережений декор та архітектурні елементи	Збережене частково (перепланування)	Не збережене	Збережені окремі декоративні елементи	Збережений декор (ліпнина, розписи)	Не збережені	Розвинута, дороги, населений пункт	Віддаленість від траси	Ремонт, реставрація	Поточний ремонт
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
I	Палац с. Андрушівка																			
I	Палац с. Біличин																			
II	Палац с. Серебринці																			
II	Палац с. Нападівка																			
II	Палац с. Гушинці																			
II	Палац м. Хмільник																			
III	Палац с. Соколівка																			
III	Палац с. Чорномин																			
III	Палац смт Дашів																			
III	Палац с. Антопіль																			
III	Палац м. Мур-Курилівці																			
III	Палац м. Тульчин																			
III	Палац с. Іванів																			
IV	Палац м. Вінниця																			
IV	Малий палац м. Тульчин																			
IV	Палац м. Немирів																			
V	Палац смт Вороновиця																			
VI	Палац с. Стрижавка																			
VI	Палац с. Печера																			

Рис.3. Характеристика стану збереженості об'єктів та категорії невідкладності робіт

З 1918 року до середини ХХ ст. зруйновано значну кількість пам'яток архітектури, особливо культових споруд і палаців, які під впливом ідеологічно-політичних переконань комуністичної влади не несли жодної культурної та історичної цінності, а також втрачена велика кількість архівних та бібліотечних фондів .

Простежено, що лише з другої половини ХХ століття була розпочата робота в дослідженні пам'яток культурної спадщини категорії палацово-паркових комплексів (створення відповідних державних органів, створення реєстру пам'яток, проведення інвентаризації палаців, створення обмірної документації, паспортизація палаців) [8].

Визначено та прослідковано, що палац Тишкевичів в с. Андрушівка та палац Красовських у с. Біличин, знаходяться у майже зруйнованому стані (повністю відсутній дах, окремі конструктивні елементи, декор, перекриття, віконні та дверні заповнення), збереженими залишаються лише частини зовнішніх стін та окремі архітектурні деталі.

Зауважимо, що в незадовільному стані перебуває більшість палацово-паркових комплексів, які були пристосовані для навчальних закладів (Муровані-Курилівці, Чорномин, Привітне). За умов, коли державні структури через брак фінансування неспроможні забезпечити належний рівень ремонтно-реставраційних робіт, одним з оптимальних шляхів розв'язання цього питання є створення відповідних благодійницьких фондів, залучення меценатів, розробка програм фінансування, які б забезпечили їхнє відновлення та використання в туристично-рекреаційних цілях [9].

В аварійному стані знаходяться палацово-паркові комплекси стилю класицизм такі як: палац Пшилуських поч. ХІХ ст. в с. Нападівка, палац Гіжицьких-Абомалек поч. ХІХ ст. в Гушинцях [14], бічний західний флігель та перехідна галерея палацу Потоцьких кінця ХVІІІ ст. в Тульчині.

Обговорення результатів. За період проведення дослідження, декілька об'єктів було відреставровано або відновлено, серед яких реставрація фасадів палацу Грохольських-Можайських у Вороновиці, початок реставраційних робіт палацу Д. Комара в Мурованих-Курилівцях, відновлення зруйнованого портику Східного флігеля палацу Потоцьких в Тульчині. І якщо в радянські часи їх «палацовий» статус комплексів не відповідав комуністично-більшовицькій ідеології, то за початку незалежності України та сьогодні складним залишається економічний стан держави [2].

Слід зауважити, що кількість та призначення приміщень в класицистичних палацах Вінниччини коригувалася з часом та зміною власника. Сьогодні у більшості класицистичних палаців інтер'єри не збережені за різних причин: пожежі, перепланування, розкрадання, вивезення власниками за кордон, непрофесійна експлуатація (у більшості випадків владою більшовиків в період 1918-1919 рр). В окремих палацах в кімнатах можуть бути збережені

певні елементи декорування: орнаменти, розписи на стелях; пілястри, колони, карнизи, ліпнина, підлога та каміни, сходи та внутрішні двері – первісні інтер'єри та меблювання повністю не збережені в жодному об'єкті.

Висновки. Визначено стан збереженості 20 класицистичних палацово-паркових комплексів Вінниччини: більшість об'єктів збережені, у певній мірі збереженості, та використовуються; два об'єкти (Андрушівка та Біличин) знаходяться у майже зруйнованому стані; у двох об'єктах (Стрижавка та Печера) – на збережених фундаментах зведені нові будівлі; п'ять палацово-паркових комплексів (Серебринці, Гущинці, Нападівка, Хмільник, Соколівка) – не функціонують та руйнуються. У більшості класицистичних палаців інтер'єри та опорядження приміщень не збережені за різних причин (пожежі, перепланування, розкрадання, вивезення власниками за кордон, непрофесійна експлуатація). В окремих випадках в кімнатах палаців можуть бути збереженими декорування та розписи на стінах, розписи та ліпнинні орнаменти на стелях, пілястри, колони, карнизи, підлога та каміни, сходи та внутрішні двері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Потупчик, М., *Паспорт об'єкта культурної спадщини. Палац Потоцьких. Тульчин*. Вінниця: Укрвління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації. Відділ охорони пам'яток історії та культури. 2008, 38 с.
2. Хороша О. *Архітектура класицистичних палацово-паркових комплексів Вінниччини кінця XVIII початку XX століття*. Дис. канд. арх. Національний університет «Львівська Політехніка», Львів, 2020. 667 с.
3. Рибчинський О. Аналіз програм збереження культурної спадщини України, *Проект «СНОІСЕ: культурна спадщина і сучасність»*. Львів, 2014. 14 с.
4. Мещеряков В. *Механізми державного регулювання у сфері охорони історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури в регіонах*. Дис. канд. з держ. упр. Київ. Національна академія державного управління при президентіві. 2016.
5. Прибега Л. *Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект*. Монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2015. 235 с.
6. Ремешило-Рибчинська О. Про необхідність цілісного аналізу історичних архітектурно-мистецьких комплексів. *Проблеми містобудування Західної України*. Львів, 1994 с. 110-111.
7. Холодок В. Фактори актуалізації державного управління розвитком палацово-паркових комплексів. *Теорія та практика державного управління*, 2010. №2. с. 28-32.
8. Мещеряков В. Збереження, відтворення, формування традиційного характеру історичного середовища з відтворенням цінних втрачених об'єктів культурної спадщини в

Одесі. *Науковий вісник будівництва*. Харків:ХНУБА, 2019. №1. том 95. с. 67-72

9. Черкасова К., Деміна Г. Значення архітектурно-містобудівної спадщини класицизму в просторовій та композиційній структурі історичного центру Харкова., *Науковий вісник будівництва*. Харків:ХНУБА, 2019. №2(1). том 96. с. 126-132

10. Aftanazy R. *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. T.10. Wojewodztwo Braclawskie*. Wrocław: Zakład Narodowy im.Ossolinskich. 1996.

11. Aftanazy R. *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. T.11. Wojewodztwo Kijowskie*. Wrocław: Zakład Narodowy im.Ossolinskich. 1996.

12. Aftanazy R. *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. T.9. Wojewodztwo Podolskie*. Wrocław: Zakład Narodowy im.Ossolinskich. 1996.

13. Котелко С. Путешествия историей. История архитектурных памятников, особняков, бывших имений и семей, ими владевших. [online] Доступно:<<http://sergekot.com>>. 2008. Дата звернення [05.12.2016].

14. Ритус М. Проект Українські Архітектурні Пам'ятки. Спадщина [online] Доступно:<<https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/337101.html>>. 2010. Дата звернення [26.02.2017].

REFERENCES:

1. Potupchuk, M., Pasport obiektu kulturnoi spadshchyny. Palats Pototskykh. Tulchyn. Vinnytsia: Ukravlinnia kultury i turizmu Vinnytskoi obldierzhadministratsii. Viddil okhorony pamtok istorii ta kultury. 2008, 38 s.

2. Khorosha O. Arkhitektura klasytsystychnykh palatsovo-parkovykh kompleksiv Vinnychchyny kintsia XVIII pochatku XX stolittia. Dys. kand. arkh. Natsionalnyi universytet «Lvivska Politekhnik», Lviv, 2020. 667 s

3. Rybchynskiy O. Analiz prohram zberezhennia kulturnoi spadshchyny Ukrainy, Proekt «CHOICE: kulturna spadshchyna i suchasnist». Lviv, 2014. 14 s.

4. Meshcheriakov V. Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання u sferi okhorony istoryko-kulturnoi spadshchyny ta pamiatok arkhitektury v rehionakh. Dys. kand. z derzh. upr. Kyiv. Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry prezidentovi. 2016.

5. . Prybeha L. Arkhitekturna spadshchyna Ukrainy: pamiatkookhoronnyi aspekt. Monohrafiia. Kyiv: Instytut kulturolohii NAM Ukrainy, 2015. 235 s. том 96. s. 126-132

6. Remeshylo-Rybchynska O. Pro neobkhdnist tsilisnoho analizu istorychnykh arkhitekturno-mystetskykh kompleksiv. Problemy mistobuduvannia Zakhidnoi Ukrainy. Lviv, 1994. s. 110-111.

7. Kholodok V. Faktory aktualizatsii derzhavnoho upravlinnia rozvytkom palatsovo-parkovykh kompleksiv. Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia, 2010. №2. s. 28-32.

8. Meshcheriakov V. Zberezhennia, vidtvorennia, formuvannia tradytsiinoho kharakteru istorychnoho seredovyshecha z vidtvorenniam tsinnykh vtrachenykh ob'ektiv kulturnoi spadshchyny v Odesi. Naukovyi visnyk budivnytstva. Kharkiv:HNUBA, 2019. №1. tom 95. s. 67-72

9. Cherkasova K., Demina H. Znachennia arkhitekturno-mistobudivnoi spadshchyny klassytsyzmu v prostorovii ta kompozytsiinii strukturi istorychnoho tsentru Kharkova,. Naukovyi visnyk budivnytstva. Kharkiv:HNUBA, 2019. №2(1).

10. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. T.10. Wojewodztwo Braclawskie. Wrocław: Zakład Narodowy im.Ossolinskich. 1996.

11. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. T.11. Wojewodztwo Kijowskie. Wrocław: Zakład Narodowy im.Ossolinskich. 1996.

12. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. T.9. Wojewodztwo Podolskie. Wrocław: Zakład Narodowy im.Ossolinskich. 1996.

13. Kotelko S. Puteshestvuia istoriei. Istoria arkhitekturnykh pamiatnikov, osobniakov, byvshykh ymenyi y semei, ymy vladevshykh. [online] Dostupno:< <http://sergekot.com>>. 2008. Data zvernennia [05.12.2016].

14. Rytus M. Proekt Ukrainski Arkhitekturni Pamiatky. Spadshchyna [online] Dostupno: <<https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/337101.html>>. 2010. Data zvernennia [26.02.2017].

Khorosha O., Subin-Kozhevnikova A.

Vinnitsa National Technical University

ANALYSIS OF THE STATE OF PRESERVATION OF THE CLASSIC PALACE HERITAGE OF VINNITSA REGION

Abstract. This article provides a historical and architectural study of the current state of preservation of authentic features of that type of architectural monuments, such as the classic palace and park complexes of Vinnytsia region. Today, there are about 60 objects with varying degrees of preservation. Classic palace and park complexes among them are about twenty objects, which are an important part of the cultural heritage of our country, because the formation of the main architectural features corresponded to the European style, in accordance with regional characteristics. The main reasons for the decline and destruction of these objects of study at different time stages of belonging to the region are analyzed. The state of preservation of the classic palace and park complexes varies from completely destroyed to fully preserved. The original function of these objects was lost with the advent of the bilshovyk government, as one that did not correspond to the new ideology; therefore, most of the palaces were destroyed, the rest were adapted for administrative buildings, warehouses, etc. The main cases of loss of the original function of the classic palace and park complexes in the Vinnytsia region and operational features,

due to significant transformational processes of the socio-political system and changes in the general social requirements of the population. It is noted that the specificity of this type of monuments, such as the classic palace and park complexes of Vinnytsia, is the endowment of palaces with the necessary modern function for the population. A comparative analysis of the original and modern architectural and compositional images of classicist palace and park complexes.

Keywords: palace, original appearance, preservation, architectural monument, classicism, function, destruction, Vinnytsia region.